

Заяць О.І.,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9904-8706>

Zayats Olena,

PhD in Economy,
Associate Professor at the Department of International Economic Relations,
Uzhorod National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9904-8706>

ПІДХОДИ ДО ВИМІРУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ

Заяць О.І. Підходи до виміру конкурентоспроможності країни. Одним з найбільш актуальних питань сучасної глобальної економіки є оцінка рівня конкурентоспроможності, яка спочатку застосовувалась лише для країн, але з часом почала застосовуватись і для географічних регіонів. У статті розглянуто наявні найбільш відомі та часто цитовані показники (індекси) визначення глобальної конкурентоспроможності, якими є національні дослідження (звіти про стан конкурентоспроможності, розроблені для окремих країн); рейтинги спеціалізовані («ведення бізнесу»); регіональні рейтинги (ініціатива ОЕСР «орієнтація на зростання», системна діагностика Світового банку, «Європейський семестр»); глобальні рейтинги (індекс глобальної конкурентоспроможності країн, який щорічно розраховується та опубліковується ВЕФ, індекс конкурентоспроможності країн світу, що розраховується Центром дослідження світової конкурентоспроможності Міжнародного інституту розвитку (Швейцарія), індекс залучення країн до міжнародної торгівлі).

Ключові слова: показники конкурентоспроможності, національні дослідження конкурентоспроможності, спеціалізовані рейтинги конкурентоспроможності, регіональні рейтинги конкурентоспроможності, глобальні рейтинги конкурентоспроможності.

Заяц Е.И. Подходы к измерению конкурентоспособности страны. Одним из наиболее актуальных вопросов современной глобальной экономики является оценка уровня конкурентоспособности, которая сначала применялась только для страны, но со временем начала применяться и для географических регионов. В статье рассмотрены существующие наиболее известные и часто цитируемые показатели (индексы) определения глобальной конкурентоспособности, которыми являются национальные исследования (отчеты о состоянии конкурентоспособности, разработанные для отдельных стран); рейтинги специализированные («ведения бизнеса»); региональные рейтинги (инициатива ОЭСР «ориентация на рост», системная диагностика Всемирного банка, «Европейский семестр»); глобальные рейтинги (индекс глобальной конкурентоспособности стран, который ежегодно рассчитывается и публикуется ВЭФ, индекс конкурентоспособности стран мира, который рассчитывается Центром исследования мировой конкурентоспособности Международного института развития (Швейцария), индекс вовлеченности стран в международную торговлю).

Ключевые слова: показатели конкурентоспособности, национальные исследования конкурентоспособности, специализированные рейтинги конкурентоспособности, региональные рейтинги конкурентоспособности, глобальные рейтинги конкурентоспособности.

Zayats Olena. Approaches to measuring competitiveness of a country. One of the most pressing and important issues of the modern global economy is the competitiveness assessment, which was originally applied only to national economics, but eventually began to be applied to geographical regions. The article considers best-known and frequently cited present-day indicators (indices) to determine the global competitiveness of the national economy (country): national studies (competitiveness reports made for individual countries); specialized rankings (the Doing Business ranking – narrow scope); regional rankings (the Organization for Economic Co-operation and Development’s initiative “Going for Growth”; the World Bank’s Systematic Country Diagnostic; the European Semester – measure the level of competitiveness of individual regions); global rankings (the Global Competitiveness Index, calculated and published annually by the World Economic Forum in The Global Competitiveness Report; the World Competitiveness ranking calculated by the International institute for management Development – IMD World Competitiveness Center in Lausanne (Switzerland); the Global Enabling Trade Index, published every few years by the World Economic Forum – comprehensive assessment of the overall competitiveness and ranking of many countries). Almost all rankings are made by international organizations or non-government organizations (NGOs) and very rarely by governments. They are formed based on the qualitative and quantitative data that reflect

key characteristics of a country. In the foreign economic policy of any country, they are indicators in establishing competition policy. The article aims at studying the most important and modern methods of measuring the global competitiveness of a country, which can be used to determine their position in the global competitive space. As a result of the studies conducted, it has been established that there is no unified approach to measuring national competitiveness in economics. However, new approaches appear every year, thus raising many issues regarding comparison of the development level and competitiveness of countries.

Key words: indicators of competitiveness, national competitiveness studies, specialized competitiveness rankings, regional competitiveness rankings, global competitiveness rankings.

Постановка проблеми. Одним з найбільш актуальних питань сучасної глобальної економіки є оцінка рівня конкурентоспроможності, яка спочатку застосовувалась лише для країн, але з часом почала застосовуватись і для географічних регіонів. В економічній науці немає єдиного підходу до виміру конкурентоспроможності на макрорівні, постійно з'являються нові методи та міжнародні рейтинги, що зумовлює актуальність аналізу наявних найбільш поширених методів оцінки, які є індикаторами позиції країни у глобальному конкурентному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінкою рівня конкурентоспроможності суб'єктів макрорівня займаються міжнародні або неурядові організації, такі як Всесвітній економічний форум [14; 19; 20; 21], Світовий банк [6; 7; 10; 11], Міжнародний інститут управлінського розвитку в Лозані [15; 16; 17], Європейський Союз [12; 13], Організація економічного співробітництва і розвитку [8; 9], а також дуже рідко уряди окремих країн [1; 2; 3; 4; 5]. Дослідженням теоретико-методологічних аспектів конкурентоспроможності країни займалися українські науковці, зокрема Я. Жаліло [22], Н. Гончаренко [23], С. Якубовський, Є. Масленников, В. Белякова [24], І. Марченко [25].

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є дослідження сучасних та найбільш відомих методів виміру глобальної конкурентоспроможності країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Станом на 2020 рік найбільш відомими показниками (індексами) визначення глобальної конкурентоспроможності є:

- національні дослідження (звіти про стан конкурентоспроможності, розроблені для окремих країн);
- рейтинги спеціалізовані (рейтинг «ведення бізнесу»);
- регіональні рейтинги (ініціатива ОЕСР «орієнтація на зростання», системна країнова діагностика Світового банку, «Європейський семестр»);
- глобальні рейтинги (індекс залучення країн до міжнародної торгівлі, індекс конкурентоспроможності країн світу, що розраховується Центром дослідження світової конкурентоспроможності Міжнародного інституту розвитку в Лозані (Швейцарія), індекс глобальної конкурентоспроможності країн, який щорічно розраховується та опубліковується ВЕФ).

Практично всі рейтинги складаються міжнародними або неурядовими організаціями, дуже рідко урядами країн. Формуються вони на основі збирання якісних і кількісних даних, які відображають ключові характеристики країни. У зовнішньоекономічній політиці будь-якої країни вони є індикаторами під час визначення конкурентної політики.

Національні дослідження. Вимірювання рівня глобальної конкурентної сили також проводиться на наці-

ональному рівні. Наприклад, у США діє рада з питань конкурентоспроможності США, яка була створена у 1986 році. Основною місією діяльності ради є підвищення продуктивності США та підвищення рівня життя американців. Якщо проаналізувати діяльність ради за 2019 рік, то ми можемо ідентифікувати сфери, через призму яких рада розглядала конкурентоспроможність США.

1) Оптимізація ролі вищої освіти в інноваційному розвитку (Optimization the Role of Higher Education in the Emerging Innovation Landscape). Ідентифіковано, що з моменту заснування ради національної конкурентоспроможності США керівники коледжів та університетів США відігравали центральну роль разом з корпоративними, трудовими та національними розробниками політики для стимулювання розвитку національної економіки та конкурентоспроможності [1].

2) Передові технології для забезпечення конкурентоспроможності (An Advanced Computing for Competitiveness). В цій ініціативі представлено експертний аналіз нових технологій та проблем, а також надано стратегічні рекомендації щодо збереження конкурентних позицій США у глобальному господарстві [2].

3) Розумне виробництво: використання демократизації інновацій (Smart Manufacturing: Leveraging the Democratization of innovation). Представлено результати діалогу з питань інтелектуального виробництва, а саме зосередження на демократизації розумного виробництва як практичної необхідності для майбутнього інноваційного розвитку США [3].

4) Старт. Короткий звіт ради Національної комісії інновацій і конкурентоспроможності (Launch. A summary of the National Commission on innovation and competitiveness Frontiers), у якому обґрунтовується, що сьогодні США стикається з новими реаліями та імперативами, тому для подолання проблем конкурентоспроможності, що постали перед американською економікою, рада з питань інновацій та конкурентоспроможності США розпочала амбітні кроки, які презентувала у вищезгаданому звіті [4].

18 червня 2020 року під час безпрецедентної пандемії КОВІД-19 рада оприлюднила перелік дій, який складається з дев'яти стовпів, що мають велике значення для економічного відновлення й підвищення продуктивності Америки та рівня життя американців [5].

Рейтинги спеціалізовані. Разом з національними, регіональними та глобальними рейтингами з'явилась низка систем ранжування факторів формування конкурентної сили країни, що мають більш вузьку сферу охоплення. Наприклад, рейтинг «ведення бізнесу» («Doing Business»), який розроблений економістом Світового банку С. Д'янковим і з 2002 року щорічно опубліковується Світовим банком задля об'єктивної

оцінки законодавства, що пов'язане з регулюванням бізнесу, і його застосування у 190 країнах. Крім того, в рамках проекту пропонуються розгорнуті субнаціональні доповіді, в яких широко аналізується регулювання підприємницької діяльності і реформ в різних містах та областях конкретної країни.

Рейтинг «ведення бізнесу» проводить аналіз правових норм, які застосовуються для приватних підприємців по 12 областях їх життєвого циклу (від створення до ліквідації) і порядку застосування їх на практиці. У 2020 році десять із цих областей були включені в сукупний рейтинг сприятливості умов ведення бізнесу, такі як «створення підприємств», «отримання дозволу на будівництво», «підключення до системи електропостачання», «реєстрація власності», «отримання кредитів», «захист інвесторів», «оподаткування», «міжнародна торгівля», «забезпечення виконання контрактів», «дозвіл неплатоспроможності». Показниками, які у 2020 році не увійшли до рейтингу «ведення бізнесу», є «найм робочої сили» та «укладення контрактів з урядом» (табл. 1).

Таблиця 1

Топ-10 країн за індексом економічної складності, 2020 рік

Рейтинг	Країна	Оцінка (0–100)	Зміна (2019/2020 роки)
1	Нова Зеландія	86,8	=
2	Сінгапур	86,2	=
3	Гонконг	85,3	↑1
4	Данія	85,3	↓1
5	Корея	84,0	=
6	США	84,0	↑3
7	Грузія	83,7	↓1
8	Великобританія	83,5	↑1
9	Норвегія	82,6	↓2
10	Швеція	82,0	↑2
64	Україна	70,2	↑7

Джерело: складено автором на основі джерел [6; 7]

Регіональні рейтинги. Міжнародні організації оцінюють не тільки країни, але й окремі регіони щодо рівня їх конкурентоспроможності. Прикладом є програми й рейтинги ОЕСР, Світового банку та Європейського Союзу, а саме ініціатива ОЕСР «програма ефективного регулювання ринку», ініціатива ОЕСР «орієнтація на зростання», системна країнова діагностика Світового банку, «Європейський семестр».

Ініціатива ОЕСР ефективного регулювання ринку (Programme for Effective Market Regulation, PEMR), яка базується на тому, що конкурентоспроможне ринкове середовище, яке дає змогу новим фірмам кидати виклик діючим, ефективним компаніям зростати, а неефективним – виходити з них, може сприяти економічному зростанню та рівню життя. В цій програмі беруть участь як країни-члени ОЕСР, так і країни, які не є членами. Офіційно ця програма почала діяти на початку 2019 року, спираючись на роботи ОЕСР щодо регулювання ринку товарів. Метою цієї програми є реформування та розроблення нормативних актів для стійкого та всеосяжного зростання в країнах-членах ОЕСР та в країнах, що не є членами [8].

Ініціатива ОЕСР «орієнтація на зростання» (“Going for Growth”). Головний економіст Організації економічного співробітництва і розвитку Бун Лоуренс зазначає, що час реформ – це відповідь на глобальні виклики, такі як глобалізація, діджиталізація, старіння, екологічна стійкість, тобто мегатренди, які визначають рівень життя та добробуту завтрашнього дня. Перспективи виглядають слабкими за відсутності нової динаміки реформ. Зростання слабшає внаслідок високої торговельної невизначеності [9]. Видання «орієнтація на зростання» 2019 року пропонує розробникам економічних політик набір пріоритетних реформ для кожної країни, щоби допомогти їм підготуватися до майбутнього та перетворити виклики мегатрендів у можливості для всіх.

Системна країнова діагностика Світового банку (Systematic Country Diagnostic, SDC), яка введена у 2014 році й перш за все спрямована на бідні країни, які є реципієнтами фінансової та іншої допомоги. Вона розглядає низку питань у конкретній країні, щоби допомогти виявити конкретні можливості для сталого зменшення бідності [10].

Діагностика Світового банку включає такі аспекти:

- системна країнова діагностика, що проводиться для визначення дій Світового банку задля зменшення бідності та підвищення загального процвітання країн-членів на основі думок широкого кола зацікавлених сторін, включаючи приватний сектор;

- план країнового партнерства (Country Partnership Framework, CPF), що відображає пріоритети для дій Світового банку на основі фактичного аналізу порівняльних переваг, доступності ресурсів та замінює стратегію допомоги країнам (Country Assistance Strategy, CAS);

- оцінка ефективності та навчання (Performance and Learning Reviews, PLRs), що готується спеціалістами як частина плану країнового партнерства та проводиться задля контролю процесу реалізації програм Світового банку;

- звіт про завершення та навчання (Completion and Learning Reviews, CLR), який інтерпретує результати програми Світового банку з акцентом на майбутні аспекти співробітництва з країною-партнером [11].

«Європейський семестр» (European semester), який введений у 2010 році для допомоги країнам-членам в координації своєї економічної політики та вирішення глобальних економічних викликів, які стоять перед Європейським Союзом [12]. Щорічно Європейська комісія проводить детальний аналіз планів кожної країни-члена щодо макроекономічних і структурних реформ, за результатами якого надаються конкретні рекомендації країнам.

У травні 2020 року опубліковано «Європейський семестр 2020: спеціальні рекомендації для країн» [13], у якому зазначено, що Європейський Союз стикнувся з безпрецедентним економічним шоком внаслідок пандемії КОВІД-19, яка призвела до стійкого падіння прибутків компаній, стрімкого підвищення рівня безробіття, збільшення державного дефіциту та розширення диспропорцій між країнами-членами, проте сильна та скоординована європейська економічна реакція має вирішальне значення. Наголошується на тому, що держави-члени ЄС повинні продовжувати зосереджуватися на чотирьох вимірах конкурентної стійкості, таких як економічна стабільність, соціальна справедливість,

Таблиця 2

Топ-10 країн за індексом залучення країни до міжнародної торгівлі

Рейтинг (2016 рік)	Країна	Оцінка (1–7)	Зміна (2014/2016 роки)
1	Сінгапур	5,97	=
2	Нідерланди	5,70	=
3	Гонконг	5,66	↑4
4	Люксембург	5,63	↓1
5	Швеція	5,61	=
6	Фінляндія	5,60	↓2
7	Австрія	5,52	↑2
8	Великобританія	5,52	↓2
9	Німеччина	5,49	↓1
10	Бельгія	5,45	↑1
95	Україна	3,97	↓11

Джерело: складено автором на основі джерел [14, с. 17]

Таблиця 3

Топ-10 країн за індексом світової конкурентоспроможності країн

Рейтинг (2020 рік)	Країна	Рейтинг (2019 рік)	Зміна (2020/2019 роки)
1	Сінгапур	1	=
2	Данія	8	↑6
3	Швейцарія	4	↑1
4	Нідерланди	6	↑2
5	Гонконг	2	↓3
6	Швеція	9	↑3
7	Норвегія	11	↑4
8	Канада	13	↑5
9	ОАЕ	5	↓4
10	США	3	↓7
55	Україна	54	↓1

Джерело: складено автором на основі джерела [16]

екологічна стійкість та конкурентоспроможність. Особливо у кризові часи спільний ринок країн довів свою цінність, хоча його цілісність була серйозно погіршена деякими національними заходами, спрямованими на стримування поширення пандемії КОВІД-19. У цьому контексті «Європейський семестр» є особливо необхідним з огляду на розмір шоку та безпрецедентних заходів економічних політик, які були прийняті державами-членами, оскільки зараз надзвичайно велике значення має забезпечення ефективної координації економічних політик країн-членів ЄС. Спалах КОВІД-19 мав надзвичайний макроекономічний та фінансовий вплив, який все ще розгортається, що створює виняткову невизначеність. «Семестр» дає змогу державам-членам обговорювати свою політику, обмінюватися найкращими практиками та домовлятися про спільний шлях розвитку конкурентної сили в умовах пандемії.

Глобальні рейтинги дають всебічну оцінку загальної конкурентоспроможності для великої кількості країн, а в деяких з них формується загальна інформація по регіонах. Розглянемо найбільш відомі глобальні рейтинги, якими є індекс залучення країн до міжнародної торгівлі; індекс конкурентоспроможності країн світу, що розраховується Центром дослідження світової конкурентоспроможності Міжнародного інституту розвитку в Лозані (Швейцарія); індекс глобальної конкурентоспроможності країн, який щорічно розраховується та опубліковується ВЕФ.

Індекс залучення країни до міжнародної торгівлі (The Enabling Trade Index), що заснований у 2007 році Всесвітнім економічним форумом, який раз на декілька років опубліковує звіт про залучення країн до міжнародної торгівлі (The Global Enabling Trade Report). Метою цього звіту є забезпечення наочності навігаційних маркерів, щоби показати, які аспекти торговельної політики та практики працюють добре, а які ні. Дослідження в рамках цього звіту показують, наскільки державні інститути, політика та інфраструктура сприяють вільному руху товарів через кордони до місця призначення. Цей індекс розроблений для країн, які прагнуть до ліквідації перешкод на шляху економічного розвитку й міжнародної інтеграції. Розраховується цей індекс на основі аналізу чотирьох субіндексів, таких як доступ до ринку, адміністративне управління на митницях, діловий клімат, інфраструктура. Ці субіндекси включають сім критеріїв, таких як доступ до внутрішнього ринку, доступ до зовнішнього ринку, ефективність та прозорість прикордонного управління, наявність та якість транспортної інфраструктури, наявність та якість транспортних послуг, наявність та якість інформаційно-комунікаційних технологій, робоче середовище [14, с. 14]. У 2016 році останній раз опубліковувалася цей звіт, який ранжує 136 країн (98% світового ВВП, 98,3% світової торгівлі товарами) за індексом залучення до міжнародної торгівлі (табл. 2).

Індекс конкурентоспроможності країн світу, що розраховується Центром дослідження світової конкурентоспроможності Міжнародного інституту управлінського розвитку (Institute of Management Development, IMD) в Лозані (Швейцарія), який щорічно опубліковує звіт про результати глобального дослідження конкурентоспроможності країн світу (The IMD World Competitiveness Ranking). Вперше цей звіт був опублікований у 1989 році, який став орієнтиром щодо конкурентоспро-

можності країн. Рейтинг базується на 332 критеріях, які згруповані в підфактори, які групуються в чотири групи факторів, такі як економічна активність (національна економіка, міжнародна торгівля, інвестиції, зайнятість, рівень цін) – 81 критерій, ефективність уряду (державні фінанси, податкова політика, інституційні основи, регулювання бізнесу, соціальна сфера) – 74 критерії, ефективність бізнесу (продуктивність, ринок праці, фінанси, практика управління, поведінка й цінності) – 74 критерії, розвиненість інфраструктури (базова інфраструктура, технологічна інфраструктура, наукова інфраструктура, охорона здоров'я й навколишнє середовище, освіта) – 108 критеріїв [15].

У червні 2020 року Міжнародний інститут управлінського розвитку в Лозані опублікував звіт про світову конкурентоспроможність країн за 2020 рік [16], до рейтингу якого увійшли 63 країни (табл. 3). Щодо цього річного рейтингу директор Міжнародного центру конкурентоспроможності та професор фінансів Артуро Бріс сказав: «Користь малих економік у сучасній світовій економічній кризі полягає у їх здатності боротися з пандемією КОВІД-19 та їх економічній конкурентоспроможності» [17].

Таблиця 4
Топ-10 країн за індексом глобальної конкурентоспроможності країн

Рейтинг (2019 рік)	Країна	Оцінка (0–100)	Зміна (2019/2018 роки)
1	Сінгапур	84,8	↑1
2	США	83,7	↓1
3	Гонконг	83,1	↑4
4	Нідерланди	82,4	↑2
5	Швейцарія	82,3	↓1
6	Японія	82,3	↓1
7	Німеччина	81,8	↓4
8	Швеція	81,2	↑1
9	Великобританія	81,2	↓1
10	Данія	81,2	=
85	Україна	57,0	↓2

Джерело: складено автором на основі джерела [21]

Індекс глобальної конкурентоспроможності країн (The Global Competitiveness Index), який розраховується щорічно за методикою Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) у Давосі. Кожного року опубліковується рейтинг країн за «Індексом глобальної конкурентоспроможності» (The Global Competitiveness Report), який є найбільш поширеним та визнаним у міжнародній практиці підходів до виміру конкурентоспроможності країни. Перший звіт був опублікований у 1979 році [18, с. 29–35]. У січні 2020 року Всесвітній економічний форум відзначив 50-річчя свого заснування, яке збігається з періодом глибоких глобальних змін. Президент ВЕФ Борже Бренде у “Shaping a Multiconceptual World 2020” пише: «Коли динаміка могутності перебуває в постійному русі, імовірно, що зацікавлені сторони приймуть рішення щодо формування геополітики кооперативним, а не конкурентним засобом» [19].

У звіті Всесвітнього економічного форуму від 2018 року застосовується нова методологія, яка дає змогу якомога повніше врахувати вплив Четвертої промислової революції на розвиток країн світу. Оновлений індекс оцінює економіки країн світового господарства за 98 індикаторами, які розділені на чотири субіндекси та 12 критеріїв або драйверів продуктивності:

- сприятливі умови (якість інститутів, інфраструктура, впровадження ІКТ, макроекономічна стабільність);
- людський капітал (здоров’я, кваліфікація);
- ринки (ефективність ринку товарів та послуг, ефективність ринку праці, фінансовий ринок, розмір внутрішнього ринку);
- інноваційна екосистема (бізнес-динамізм, інноваційний потенціал) [20].

Для кожного критерію використовується шкала від 0 до 100, яка показує те, як наближена чи віддалена економіка тієї чи іншої країни від ідеального стану або перебуває на межі глобальної конкурентної сили. Індекс конкурентоспроможності оцінює здатність країн забезпечити високий рівень життя своїх громадян (табл. 4).

Висновки. В результаті проведеного дослідження визначено, що єдиних підходів до виміру національної конкурентоспроможності в економічній науці не існує, але з кожним роком з’являються нові підходи, що породжує багато питань до порівняння рівня розвитку та конкурентоспроможності національних економік. Обґрунтовано доцільність поділу наявних сучасних підходів до оцінювання конкурентоспроможності на національні дослідження (здійснюються для окремих країн); спеціалізовані рейтинги (взьма сфера охоплення); регіональні рейтинги (оцінюються окремі регіони щодо рівня їх конкурентоспроможності); глобальні рейтинги (всєбічна оцінка загальної конкурентоспроможності та ранжування великої кількості країн).

Список використаних джерел:

1. Council on Competitiveness, 2019. Elevate. Optimization the Role of Higher Education in the Emerging Innovation Landscape. URL: <https://www.compete.org/storage/reports/elevate%20final%202019.pdf> (дата звернення: 01.08.2020).
2. Council on Competitiveness, 2019. An Advanced Computing for Competitiveness. URL: https://www.compete.org/storage/documents/CoC_AdvComp_Explore_071619_F.pdf (дата звернення: 01.08.2020).
3. Council on Competitiveness, 2019. Smart Manufacturing: Leveraging the Democratization of innovation. URL: https://www.compete.org/storage/reports/CoC_SM_June2019Dialogue_Report_101719_09.pdf (дата звернення: 01.08.2020).
4. Council on Competitiveness, 2019. Launch. A summary of the National Commission on innovation and competitiveness Frontiers. URL: https://www.compete.org/storage/reports/Commission_Launch.pdf (дата звернення: 01.08.2020).
5. Council on Competitiveness. Innovation Leaders Propose Nine Pillars for Competing in the Next Economy. URL: <https://www.compete.org/news/12-general-news/3408-press-release-nine-pillars-for-competing-in-the-next-economy> (дата звернення: 01.08.2020).
6. World Bank Group. Doing Business 2020. URL: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf> (дата звернення: 07.08.2020).
7. World Bank Group. Doing Business 2019. URL: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf (дата звернення: 07.08.2020).
8. OECD. Regulatory reform and competition policy. URL: <http://www.oecd.org/economy/reform> (дата звернення: 09.08.2020).
9. OECD. Economic Policy Reforms 2019: Going for Growth. URL: <http://www.oecd.org/economy/going-for-growth> (дата звернення: 11.08.2020).
10. World Bank (2019). Systematic Country Diagnostic. URL: <https://ppfdocuments.azureedge.net/3dff33c-a0ea-4996-af3a-76d257898f7e.pdf> (дата звернення: 12.08.2020).
11. World Bank (2020). Country Engagement. URL: <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/country-strategies#1> (дата звернення: 12.08.2020).
12. European commission. The European Semester. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en (дата звернення: 03.08.2020).

13. European commission (2020). 2020 European Semester: Country-specific recommendations. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-csr-comm-recommendation-communication_en.pdf (дата звернення: 05.08.2020).
14. World Economic Forum. The Global Enabling Trade Report 2016. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GETR_2016_report.pdf (дата звернення: 02.08.2020).
15. IMD World Competitiveness Center (2020). Factor and criteria: rankings and values. URL: <https://www.imd.org/wcc/products/eshop-factor-and-criteria> (дата звернення: 12.08.2020).
16. IMD World Competitiveness Center, (2020). IMD World Competitiveness ranking 2020. URL: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-competitiveness-ranking-2020> (дата звернення: 11.08.2020).
17. IMD World Competitiveness Center (2020). IMD's 2020 World Competitiveness Ranking revealed, showing strength of small economies. URL: <https://www.imd.org/news/updates/IMD-2020-World-Competitiveness-Ranking-revealed> (дата звернення: 13.08.2020).
18. Fendel R., Frenkel M. The international competitiveness of Germany and other European economies: the assessment of the global competitiveness report. *Intereconomics*. 2005. Vol. 40. P. 29–35. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10272-005-134-7> (дата звернення: 08.08.2020).
19. Shaping a Multiconceptual World 2020: Special Report. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Shaping_a_Multiconceptual_World_2020.pdf (дата звернення: 01.08.2020).
20. Schwab K. The Global Competitiveness Report 2018. *World Economic Forum*. 2018. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf> (дата звернення: 09.08.2020).
21. Schwab K. The Global Competitiveness Report 2019. *World Economic Forum*. 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (дата звернення: 10.08.2020).
22. Жаліло Я. Особливості реалізації економічної політики держави в умовах сучасних тенденцій суспільного розвитку. *Економічна теорія*. 2016. № 1. С. 39–52.
23. Гончаренко Н. Міжнародна економічна діяльність країн Євросоюзу і України в контексті економічної лібералізації : монографія. Харків : Екограф, 2011. 152 с.
24. Якубовський С., Масленников Є., Белякова В. Принципи державного регулювання національної економіки в умовах глобалізації. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2017. № 2. С. 65–68.
25. Марченко І. Теоретичні передумови формування концепції міжнародної конкурентоспроможності країни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 7. С. 98–102.

References:

1. Council on Competitiveness, 2019. Elevate. Optimization the Role of Higher Education in the Emerging Innovation Landscape. Retrieved from: <https://www.compete.org/storage/reports/elevate%20final%202019.pdf> (accessed: 01.08.2020).
2. Council on Competitiveness, 2019. An Advanced Computing for Competitiveness. Retrieved from: https://www.compete.org/storage/documents/CoC_AdvComp_Explore_071619_F.pdf (accessed: 01.08.2020).
3. Council on Competitiveness, 2019. Smart Manufacturing: Leveraging the Democratization of innovation. Retrieved from: https://www.compete.org/storage/reports/CoC_SM_June2019Dialogue_Report_101719_09.pdf (accessed: 01.08.2020).
4. Council on Competitiveness, 2019. Launch. A summary of the National Commission on innovation and competitiveness Frontiers. Retrieved from: https://www.compete.org/storage/reports/Commission_Launch.pdf (accessed: 01.08.2020).
5. Council on Competitiveness. Innovation Leaders Propose Nine Pillars for Competing in the Next Economy. Retrieved from: <https://www.compete.org/news/12-general-news/3408-press-release-nine-pillars-for-competing-in-the-next-economy> (accessed: 01.08.2020).
6. World Bank Group. Doing Business 2020. Retrieved from: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf> (accessed: 07.08.2020).
7. World Bank Group. Doing Business 2019. Retrieved from: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf (accessed: 07.08.2020).
8. OECD. Regulatory reform and competition policy. Retrieved from: <http://www.oecd.org/economy/reform> (accessed: 09.08.2020).
9. OECD. Economic Policy Reforms 2019: Going for Growth. Retrieved from: <http://www.oecd.org/economy/going-for-growth> (accessed: 11.08.2020).
10. World Bank, (2019). Systematic Country Diagnostic. Retrieved from: <https://ppfdocuments.azureedge.net/3dff833c-a0ea-4996-af3a-76d257898f7e.pdf> (accessed: 12.08.2020).
11. World Bank, (2020). Country Engagement. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/country-strategies#1> (accessed: 12.08.2020).
12. European commission. The European Semester. Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en (accessed: 03.08.2020).
13. European commission (2020). 2020 European Semester: Country-specific recommendations. Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-csr-comm-recommendation-communication_en.pdf (accessed: 05.08.2020).
14. World Economic Forum. The Global Enabling Trade Report 2016. Retrieved from: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GETR_2016_report.pdf (accessed: 02.08.2020).
15. IMD World Competitiveness Center (2020). Factor and criteria: rankings and values. Retrieved from: <https://www.imd.org/wcc/products/eshop-factor-and-criteria> (accessed: 12.08.2020).
16. IMD World Competitiveness Center (2020). IMD World Competitiveness ranking 2020. Retrieved from: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings/world-competitiveness-ranking-2020> (accessed: 11.08.2020).
17. IMD World Competitiveness Center (2020). IMD's 2020 World Competitiveness Ranking revealed, showing strength of small economies. Retrieved from: <https://www.imd.org/news/updates/IMD-2020-World-Competitiveness-Ranking-revealed> (accessed: 13.08.2020).
18. Fendel, Ralf and Frenkel, Michael (2005). The international competitiveness of Germany and other European economies: the assessment of the global competitiveness report. *Intereconomics*. Volume 40: 29–35. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s10272-005-134-7> (accessed: 08.08.2020).

19. Shaping a Multiconceptual World 2020: Special Report. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Shaping_a_Multiconceptual_World_2020.pdf (accessed: 01.08.2020).
20. Schwab, Klaus (2018). The Global Competitiveness Report 2018. World Economic Forum. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf> (accessed: 09.08.2020).
21. Schwab, Klaus (2019). The Global Competitiveness Report 2019. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (accessed: 10.08.2020).
22. Zhalilo Ja. (2016). Osoblyvosti realizaciji ekonomichnoji polityky derzhavy v umovakh suchasnykh tendencij suspiljnogho rozvytku. Ekonomichna teorija, no. 1, pp. 39–52.
23. Ghoncharenko N. (2011). Mizhnarodna ekonomichna dijajlnistj krajn Jevrosojuzu i Ukrajinj v konteksti ekonomichnoji liberalizaciji: monoghrafija. Kharkiv: Ekoghraf, 152 p.
24. Jakubovskij S., Maslennikov Je., Beljakova V. (2017). Pryncypy derzhavnogho rehuljuvannja nacionaljnoji ekonomiky v umovakh ghlobalizaciji. Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova, no. 2, pp. 65–68.
25. Marchenko I. (2016). Teoretychni peredumovy formuvannja koncepciji mizhnarodnoji konkurentospromozhnosti krajiny. Investyciji: praktyka ta dosvid, no. 7, pp. 98–102.